

Diplomitöö
470789

Stud.jur. Viktor Eenpalu.

*Wiks ametla
Tõnne
17/4/39*

E. V.
TARTU ÜHISKOOLI
DIPLOMISTEADUSKORD
15 apr. 1939
№ 455
Tartu

RIIGIKONTROLLI KORRALDUS

J A Ü L E S A N D E D .

Diplomitöö.

A. A.
2550

Loetlusel esimest korda 21. V 1939

T a r t u 1 9 3 9 .

S i s u k o r d.

§ 1.	Riigikontrolli kujunemine.....	lhk.3.
§ 2.	Riigikontrolli sättiv kehtiva õiguse normistik...	" 8.
	p.1.Konstitutsioonilised normid.....	" 8.
	p.2.Seadused ja määrused.....	" 11.
§ 3.	Riigikontrolli korraldus.....	" 14.
§ 4.	Riigikontrolli ülesanded.....	" 17.
	p.1.Riigikontrolöri ülesanded.....	" 17.
	p.2.Riigikontrollinõukogu ülesanded.....	" 19.
	p.3.Riigikontrolli osakondade ülesanded.....	" 20.
§ 5.	Kontrolli teostamise ulatus.....	" 22.
§ 6.	Kontrolli teostamise viisid.....	" 23.
	p.1.Eelkontroll.....	" 24.
	p.2.Faktiline kontroll.....	" 28.
	p.3.Järelkontroll.....	" 29.

R I I G I K O N T R O L L I K O R R A L D U S

J A Ü L E S A N D E D.

§ 1. Riigikontrolli kujunemine.

Haldusasutuste õiguspärane teotsemine võib olla kindlustatud ainult siis, kui nende asutiste tegevuse üle teostatakse järelvalvet. Järelvalve teostamine võib toimuda ametastmelise alluvuse korras, kus alluvaid asutisi kontrollitakse sama ametkonna kõrgemate instantside poolt. Säärane kontrolli teostamise viis on eriti mõeldav tsentralistliku korra juures, kuna detsentralisatsioon jätab selleks vähe võimalusi. Üldiselt peame aga tähendama, et see viis ei võimalda kontrolli teostamisel saavutada küllaldast efektiivsust. Effektiivse kontrolli teostamiseks on vajalik, et kontrolli teostamine toimuks väljaspool neid ametkondi olevate organite poolt. Selleks otstarbeks loodud asutised võivad olla rajatud aga erinevatele süsteemidele.

Tuntakse üldse legislatiiv,kohtu -ja poliitilise kontrolli süsteeme.

Esimene neist leiab kasutamist Inglismaal, teine Prantsusmaal ja Saksamaal ja kolmas N.Venemaal.

Inglismaal¹ 1861a.koostati "Public Account Comitee" See teotses viis aastat.Traditsiooni järgi oli selle esimeheks opositsiooni partei esindaja ja komitee koosnes vastaval alal pädevaist isikuist.Kuid sel komiteel ei olnud püsi.1866a.loodi "Exchequer and Audit-Departamet".Sellel oli juhiks "Controller and auditor general".Selle isiku määras kuningas mõlema koja ettepanekul.Selle organi,mida küll parlament ise ellu ei kutsunud,olund oli usaldav ja ta kujunes kontrollis väga efektiivseks ja suudab kaasajalgi oma ülesandeid hästi täita.Ta peab selgitama kulude arvepidamist ja selle õigusepärasust.Sama peab ta teostama ka tulude alal.Peale selle peab ta avaldama oma arvamist kulude otsustarbekuse üle.Koostab aruande ning esitab selle parlamendi arvekomisjonile.

1.vt.A.E.Buck,The Budget in Governments of Today, New-York,1934.lhk.269 jj.-

Prantsusmaal¹ on kontrolli teostamiseks arvekoda "Gour de Comptes", mis on asutatud 1807a. Koosneb presidendist ja liikmeist - kohtunikest. Valitsusel on asutise juures kindralprokurör ja kindral-advokaat. See organ ei puutu kokku valitsusasutistega, nagu Inglismaal, vaid otsustab ainult nende arvete üle, mis talle on esitatud järelevalve korras. Arvekoda ütleb ainult seda, kas arve on seadusepärane või mitte. Kõik muu kontroll toimub rahaministeeriumi kaudu.

Saksamaal² on kontrolli teostamine rajatud samuti nagu Prantsusmaalgi kohtu-süsteemile. Kontrollifunktsiooni täidab siin "Rechnungs-Hof", mis kohtuliku asutisena on siiski suuremas kontaktis haldusasutistega kui see Prantsusmaal esineb. Peale sisulist kontrolli teostamist "Rechnungs-Hof" avaldab oma arvamusi ühtlasi ka administratiiv-funktsiooni ökonoomsuse üle. Seda ülesannet on asutis ideaalselt täitnud. Tema uurimuste alusel on saksa kehtivas õiguses toimetatud mitmeid reforme. Ka tema ei saa otseselt täita eelarvet, vaid see täitmine on rahaministri ülesandeks. Ainult seal kus on tegu summade sissenõudmisega, võib ta vahetult lasta oma otsusi täita.

---

1. vt. A. E. Buck, op. cit., lhk. 276 jj.-

2. vt. A. E. Buck, op. cit., lhk. 279 jj.-

Kolmas tüüp on Venes¹ ja osalt Itaalias. Venes tuli kontroll hoopis teist teed - Kommissaride nõukogu kaudu, Teatud organ teostas täpset kontrolli kohapeal eel- ja järelkontrolliga. Selle organil on ka teatud administratiiv funktsioonid, kusjuures eriti oma efektiivsuse poolest vajab märkimist nende organite õigustus vastavate ametnike tagandamiseks. Seega parteikeskusel on olemas võim kogu haldus-apparatuuri üle.

Umbes samane tee on leidnud kasutust ka Itaalias, kus inspeksioon on liitunud parteiga, süvenedes aast-aastalt. Kontrollaparaat poleks efektiivne, kui täitva võimu latvades ta puuduks. Partei ise ei valitse ja seetõttu on tema soodsamaks kontrolliteostajaks, omades ka suurt autoriteeti.

Meie haldusasutiste seadusepärase teotsemise üle järelvalve teostamiseks loodud Riigikontrolli korraldus oli rajatud Asutava Kogu ja 1933a. põhiseaduse järgi puhtakujulisele legislatiivsüsteemile. Selle järgi oli Riigikontroll seadusandlust teostava asutise Riigikogu organiks, kelle kaudu Riigikogu teostas riigiasutiste ja ettevõtete majandusliku tegevuse ja riigi eelarve

---

1. vt. A. E. Buck, op. cit. lhk. 283 jj.-

täitmise kontrolli.

Rahvuskogu Põhiseaduse järgi on Riigikontrolli seisund kujunenud mitmeti teistsuguseks, sest uue Põhiseaduse järgi ei ole Riigikontroll ainuüksi parlamendi organ, vaid ta on seatud sõltuvusse ka haldusorganitest. Rahvuskogu poolt vastu võetud Põhiseaduse 108-nda §-i järgi on Riigikontrollile jäänud küll samad ülesanded, mis olid temale omistatud ka eelmiste põhiseaduste alusel, kuid Riigikontrolli ametkonna komplekteerimise ja ühenduses sellega ka vastutuse küsimused on rajatud hoopis teistele alustele. Uue Põhiseaduse järgi Riigikontrolöri nimetab ametisse Vabariigi president eriõigusel Riigikogu üldkoosoleku poolt esitatud kandidaatide hulgast ja samuti vabastab ametist teda Vabariigi President eriõigusel, kas omal algatusel või Riigikogu üldkoosoleku ettepanekul, mis tehtud Riigikogu üldkoosoleku seadusliku koosseisu enamusega. Samuti toimetab uue Põhiseaduse järgi Vabariigi President ka Riigikontrollinõukogu liikmete määramist Riigikontrolöri poolt esitatud kandidaatide seast.

Peale muudatuste ametkondade komplekteerimises on uue Põhiseaduse järgi muudetud ka aruandmise korda

Riigikontrolli tegevuse alal. Endise põhiseaduse järgi Riigikontroll oli kohustatud oma tegevusest aruandma ainult Riigikogule, kuid uue Põhiseaduse § 110 järgi "Riigikontrolör esitab aruanded kontrolli teostamise ja selle tagajärgede kohta Vabariigi Presidendile ning Riigivolikogule ja Riiginõukogule.

Nii näeme, et Riigikontrolli seisund on oluliselt muutunud uue põhikorra juures, senise puhtakujulise legislatiivsüsteemi asemele oleme saanud mingisugusele segasüsteemile rajatud kontrollasutised.

§ 2. Riigikontrolli sättiv kehtiva õiguse normistik.

1. Konstitutsioonilised normid.

Konstitutsiooniliste normidena Riigikontrolli alalt tuleb käsitada kehtiva PS¹ §§ 108 - 111. Nende paragrahvidega määratakse üldised alused Riigikontrolli kujundamiseks ja tema toimimisviiside ning ulatuse kohta järelvalvefunktsiooni teostamisel. Riigikontrolli üksikasjalikuma korralduse ja tema tegevuse täpsemad alused jätab PS seaduse määrata. Samuti jääb

seaduse määrata kontrolli teostamise kord sõjaväes sõ-
ja ajal¹. Seaduse määrata jäävad ka Riigikontrolli üles-
anded riigisummade kasutamise kontrollimisel omavalitsus-
ses ja nende eraasutiste kontrollimine, milliste aktsi-
ate enamus on riigi valduses. Põhiseadus ise määrab ainult
Riigikontrolli korralduse põhialused ja ta õigusliku
seisundi². Sellejuures tuleb aga siinkohal eriliselt
märkida, et Riigikontrolli alal antavate seaduste suhtes
on nende toimetamiseks kehtivas põhikorras püstitatud
teatud kitsendusi. Tingitult vastavate seaduste erili-
sest tähendusest on PS § 99 p.8 põhjal keelatud keh-
testada neid seadusi dekreedandluskorras. Sellega on
rahvaesindusele kindlustatud õigustus otsustavalt
sättida Riigikontrolli puutuvaid küsimusi.

Asutava Kogu PS järgi Riigikontroll oli Riigikogu
usaldusorganiks. See kindlustas Riigikontrolli teotse-
misele täieliku sõltumatuse haldusorganitest. Riigikogu
autoriteedi alusel Riigikontroll teostas objektiivselt

1.vt. PS § 108.

2.vt. Vaabel, Sissejuhatus finantsõigusteadusse, lhk. 91 jj.--

ja ühtlaselt kontrolli kõikide haldusasutiste ja ametisikute suhtes, alates kõrgematest võimukandjatest kuni kõige väiksema teotsejani¹.

Praegu kehtiva PS järgi ei ole Riigikontroll enam Riigikogu usaldusorgan nagu ta seda varemalt oli. Ta on isesisev riigiorgan. Ta ei ole siiski sõltumatu haldusorganitest, kuna ta allub ju Vabariigi Presidendile, sest President on see, kes määrab ametisse ja vabastab sellest Riigikontrolöri. Ametisse määramisel on ta siiski piiratud Riigikogu üldkoosoleku poolt esitatud kandidaatidega. Vabastada võib ta Riigikontrolöri ka täiesti omal algatusel, mida ta teostab erioigusel. Riigikontrolöri suhtes ei kehti kindlustused tagandamise või vabastamise vastu, nagu kohtunikkude suhtes. PS § 109 sõnastusest võib koguni aru saada, et Vabariigi Presidendi õigus Riigikontrolöri vabastamiseks on täiesti suvaline. PS ei loo selleks mingisuguseid kitsendavaid tingimusi. Nii oleneb Riigikontrolöri teenistuslik seisund täiesti riigihalduse kõrgemast organist - Vabariigi Presidendist.

---

1. vt. Vaabel, Sissejuhatus finantsõigusteadusse lhk. 92.

Teiste kõrgemate ametisikute - Riigikontrollnõukogu liikmete - teenistulik seisund võrdub tavalise riigiametniku seisundiga. Riigikontrolliseaduse¹ § 21 teise lõike põhjal nad määratakse teenistusse Vabariigi Presidendi poolt Riigikontrolöri ettepanekul. Riigikontrolör määrab nendele osakondade juhtimise ülesanded, nende teenistuskäik ja teenistussuhte lõpetamine toimub riigiteenistuse tavalise korra kohaselt².

2. Seadused ja määrused .

Et põhiseaduse normistikus leidub ainult üldiseid sätteid Riigikontrolli korralduse ja tema tegevuse kohta, sellepärast peame kõigi nende küsimuste üksikasjalikumaks selgitamiseks käsitlema ka kõiki teisi norme, mis kuidagi sätivad neid küsimusi. Selliste normidena tulevad põigepealt arvesse seadused ja määrused. Need omakorda võivad olla antud kas otseselt Riigikontrolli kohta või nad tulevad ainult täiendavalt rakendamisele

---

1.vt. RT 1937.103,836.

2.vt. Vaabel, Sissejuhatus finantsõigusteadusse, lhk. 93 .

kas viite konstruktsiooni või siis oma funktsionaalse seose tõttu¹.

Riigikontrolli puutuvalt on seni antud seadusi ja määrusi, mis korraldavad peamiselt Riigikontrolli tegevust. Kõige olulisemana tuleb siin mainida Riigikontrolli seadust, mis on antud dekreedina 1937. aastal².

Riigikontrolli seadus koondab ja ühtlustab senised Riigikontrolli tegevust korraldavad seadusnormid, täiendades ja muundades neid osaliselt. See seadus korraldab Riigikontrolli asutiste kujundamist, nende asutiste ülesandeid ja ülesannete teostamiseks vajalikke menetlusi. Peale selle ta korraldab ka õigusvahekordi ebaõigelt väljamakstud summade ja riigikahjude tagasinõudmise alal, kuivõrra see pideb Riigikontrolli tegevusega.

Riigikontrolli seadus on võrdlemisi selge ja täpne. Tema normitehniline konstruktsioon on rahuldav. Nagu eelminegi Riigikontrolli ajutine seadus, on Riigikontrolli seadus oma põhimõtete poolest sihiselge ja otstarbekohane. Riigikontrolli tegevus on rajatud avaräpiriiliselt

---

1.vt. Vaabel, Sisejuhatuse finantsõiguste adusse lhk. 22.

2.vt. RT 1937.103, 836.

ja ülesannete täitmiseks on Riigikontrolli asutised varustatud küllaldaste õigustega. Ainult eraettevõtete alal, kus aktsiate enamik on riigi käes, on kontroll-ülesannete täitmine korraldatud nii, et selle efektiivsuses ja otstarbekohasuses tuleb kahelda¹.

Riigikontrolli seaduses leiduvate tühikute korral täiendavalt rakendamisele tulevaist seadustest mainime siinkohal ainult Administratiivmenetluse seadust².

Riigikontrolli seaduse § 10-das on öeldud, et "revi-deerimisega ühenduses olevate asjaolude selgitamisele kohaldab Riigikontrolli Administratiivmenetluse seaduse eeskirju". Administratiivmenetluse seadus tuleb siin rakendamisele ainult täiendava üldseadusena, sest juba selle seaduse enda eeskirjadest selgub, et ta tuleb kohaldamisele kõigi haldusorganite tegevuse sättimisel niivõrd, kui võrd see ei ole korraldatud erinormistikus. Määrusi Riigikontrolli seaduse rakendamiseks annab sisse- semise töökorra suhtes Riigikontrolör ja muudes (ja muu- des) küsimustes Vabariigi President.

1.vt. Vaabel, Sissejuhatus finantsõiguste seadusse, lhk. 94 j.-

2.vt. RT 1936, 4, 25; RT 1938, 37 332.

3.vt. AMS § 1.

Seni on antud Riigikontrolööri poolt Riigikontrolli osakondade võimkonna määrus¹ ja Riigihoidja poolt Eelkontrolli teostamise määrus².

§ 3. Riigikontrolli korraldus.

Riigikontroll kui asutis koosneb Riigikontrolörist, Riigikontrollnõukogust, Riigikontrolli kantseleist ja Riigikontrolli osakondadest³.

Riigikontrolööri nimetab ametisse Vabariigi President Riigikogu poolt esitatud kandidaatide hulgast. Riigikontrolööri puudumisel haiguse või puhkuse ajal ning teenistuskohast eemalviibimise korral täidab tema ülesandeid Riigikontrolööri asetäitja, kelle Vabariigi President nimetab Riigikontrolööri ettepanekul Riigikontrollnõukogu liikmete hulgast⁴.

Riigikontrollnõukogu on kollegiaalne organ, mis koosneb Riigikontrolörist kui esimehest ja neljast liikmest.

1.vt. TR 1938, 14, 129.

2.vt. RT 1938, 10, 82.

3.vt. RKS § 14.

4.vt. RKS § 19.

Liikmed nimetab ametisse Vabariigi President Riigikontrolöri ettepanekul¹. Riigikontrollnõukogu koosolekuid juhatab Riigikontrolör, tema äraolekul - asetäitja. Riigikontrollnõukogu koosolek on otsusvõimeline, kui koos on juhataja ja vähemalt kaks liiget. Otsustatakse lihthäälteenamusega. Häälete poolenemisel otsustab juhataja hääl. Riigikontrollnõukogul on õigus kutsuda oma koosolekuile seletuse andmiseks asutiste esindajaid, asjaosalisi ja asjatundjaid. Riigikontrollnõukogul on õigus oma otsuseid ümberotsustamisele võtta, kui on tulnud avalikuks uued asjaolud, mis olid talle teadmata asja otsustamisel. Kui aga aruannete kinnitamisest Riigikogu poolt on möödunud viis aastat, siis ei või asi enam ümberotsustamisele tulla. Riigikontrolli osakondade juhatajad, kes ei ole Riigikontrollnõukogu liikmed, ja Riigikontrolli peasekretär võtavad koosolekuist osa sõnaõigusega².

Riigikontrolli kantseleid juhatab peasekretär³. Selle ülesandeks on: 1) Riigikontrolli asjaajamine isikliku koosseisu, Riigikontrollnõukogu otsuste täitmine,

---

1.vt.RKS § 21.

2.vt.RKS § 24.

3.vt.RKS § 28.

arhiivi ja registratuuri alal 2) Riigikontrolli eelarve - ettepanekute ja eelarve täitmise aruande ettepanekute ettevalmistamine, arvepidamine, varade arvestamine ja majapidamise korraldamine ja 3) üldiseloomuga asjade toimetamine, mis ei kuulu osakondade võimkonda. Peasekretäril on temale alluvate alade juhtimisel samad õigused, mis vastavate seadustega ette nähtud ministeeriumide kantselei-direktori kohta.

Riigikontrolli osakonnad teostavad tegelikku revisjoni. Osakondade juhatamine pannakse Riigikontrolöri poolt Riigikontrollnõukogu liikmete kui peakontrolöride peale¹.

Riigikontrollnõukogu liikmete puudumisel võib osakonnajuhataja ajutiseks kohustetäitjateks määrata ka teisi ametnikke. Osakondasid on neli: Rahandus-, Sõjaväe-, Teede- ja Tsiviilosakond.

Vaadeldud asutiste kõrval esineb veel Riigikontrolli revisjonikomisjon², mis revideerib Riigikontrolli majanduslikku tegevust samadel alustel, nagu Riigikontrolli

---

1.vt.RKS § 30.

2.vt.RKS § 32.

poolt teostatakse revideerimist teistes riigiasutistes. Revisjonikomisjoni koosseisu kuuluvad: esimehena üks Riigikontrollnõukogu liige ja liikmetena kaks Riigikontrolli ametnikku. Komisjoni esimeheks ja liikmeks ei või olla Riigikontrolöri asetäitja ega Riigikontrolli krediitkäsutaja, ega samuti ka ametnikud sellest osakonnast, mida juhatab Riigikontrolöri asetäitja või Riigikontrolli krediitkäsutaja.

§ 4. Riigikontrolli ülesanded.

Riigikontrolli ülesandeks on Põhiseaduse 108 §-i järgi riigiasutiste ja riigiettevõtete majandusliku tegevuse kui ka riigi eelarve täitmise kontrolli teostamine. Selle ülesande täitmine on jaotatud Riigikontrolli üksikute organite vahel. Järgnevalt käsitleme nende funktsioonide jaotust lähemalt.

p.1. Riigikontrolöri ülesanded:

p.1. Riigikontrolöri ülesanded.

1) Riigikontrolör juhib Riigikontrolli tegevust ja asjaajamist¹. Juhtimine toimub kas otseselt või vastavate juhiste kaudu,

2) nimetab ametnikke ja esitab Riigikontrollnõukogu liikmete kandidaadid kinnitamiseks Vabariigi Presidendile,

3) nimetab ajutisi ametnikke kontrolli teostamiseks Riigikontrolöri käsutusse ülekantud summade arvel,

4) avaldab oma arvamist seaduste väljatöötamisel, mis puudutavad kassakorda, arvepidamist või aruandmist²,

5) eelmiste punkti all tähendatud küsimuste alal annab oma nõusoleku määruste andmiseks,

6) esitab iga möödunud eelarveaasta kohta Vabariigi Presidendile, Riigivolikogule ja Riiginõukogule, hiljemalt Riigikogule eelarve-ettepaneku esitamise ajaks, Riigikontrolli aruande kontrolli teostamise ja selle tagajärgede kohta³,

7) võtab osa sõnaõigusega Vabariigi Valitsuse istungist⁴

8) juhatab Riigikontrollnõukogu istungit⁵,

9) annab määrusi osakondade võimkonna ja Riigikontrolli sisemise töökorra kohta⁶ ja

---

1.vt.RKS § 17.

4.vt.PS § 111 ja RKS § 20

2.vt.RKS § 11.

5.vt.RKS § 24.

3.vt.RKS § 12.

6.vt.RKS § 65.

10) esitab Vabariigi Presidendi poolt antavate määruste kavad.

p.2.Riigikontrollnõukogu ülesanded:

1) Riigikontrollnõukogu võtab seisukoha riigi kulude ja tulude eelarve täitmise ning kassaaruande ja Riigikassa bilansi kohta,

2) teeb otsuseid eelarve täitmise ning teiste aruannete revideerimise kohta,

3) kinnitab õigeid ja tõendatud summasid,

4) määrab juurde- ja tagasimaksu,

5) keeldub juurde- ja tagasimaksude määramist kuni 100 kroonini üksikul juhul, kogusummas ühe isiku kohta kuni 250 kroonini eelarveaastas,

6) kinnitab puudulikult tõendatud kulusid ja tulusid, kui asutiste või ettevõtete poolt ei ole kaaluvatel põhjustel tarvilikke vorminõudeid täidetud või tõendeid esitatud, kui ei teki kahtlustamist kuritarvitustes ja kui kompetentse ülemuse poolt tunnustatakse, et kulud on tehtud määratud otstarbeks õieti või et tulud on

tarvilikult arvele võetud¹

7) vaatab läbi ja avaldab oma arvamist Riigikontrolli eelarve, tegevusaruande ja koosseisu kava, kontrolli teostamise määruste, töökorra, revisjoni ulatuse ja teiste asjade kohta, mis Riigikontrolöri poolt on esitatud läbivaatamiseks².

p.3. Riigikontrolli osakondade ülesanded:

Osakonnad on tegelikult Riigikontrolli töö sooritajad. Riigikontrollil on neli osakonda, milliste võimkonnad kontrolli teostamisel on jaotatud Riigikontrolöri poolt antud määrusega³ järgmiselt:

1) Rahandusosakonna revisjonile alluvad: Majandusministeeriumi asutised, Maakapital, Maatulunduskapital, Pikalaenu Panga valitsemisele antud fondilaenu.

2) Sõjaväeosakonna revisjonile kuuluvad: sõjaväe-, Sõjaministeeriumi, Piirivalve ja Kaitseliidu asutised ja üksused.

1.vt.RKS § 22.

2.vt.RKS § 23.

3.vt.määrus Riigikontrolli osakondade võimkonna kohta RT 1938,14,129.

3) Teedeosakonna revisjonile alluvad: Teedeminis-
teeriumi asutised ja Eesti Panga ning Riigihoiukassa
agentuurid postiasutuste juures. Peale selle teostab
Teedeosakond tehnilist kontrolli erijuhatuskirja
kohaselt.

4) Tsiviilosakonna revisjonile alluvad: Vabariigi
Presidendi, Peaministri ja Riigikantselei, Riigikogu,
Haridus-, Kohtu-, Põllutöö-, Sise-, Sotsiaal-, Propoganda
ja Välisministeeriumi, asutiste maavalitsuste ning
Eesti Punase Risti asutised.

Erieelarvete alusel toimitud operatasioonid allu-
vad selle järgi, millisele ministeeriumile vastavad
alad alluvad.

Nii Rahandus-, Sõjaväe- ja Tsiviilosakonnal on
igal ühel kaks ja Teedeosakonnal kolm bürood. Ministee-
riumidega on Riigikontrolli osakonnad otseses läbi-
käimises, kuna ministritega aga Riigikontrolöri kaudu.
Riigikontrolli ametnikud revideerivad asutisi ja
ettevõtteid Riigikontrolöri poolt väljaantud volitus-
te põhjal, mis peavad varustatud olema Riigikontrolli
pitseriga. Osakonna revisjonile alluvate asutiste ja

ettevõtete revideerimiseks võivad anda volitusi ka osakonna peakontrolörid.

§ 5. Kontrolli teostamise ulatus.

Kontrolli teostamise ulatust võime piiritleda materjaalselt ja formaalselt. Materjaalselt alluvad Riigikontrollile riigi majapidamise teostamine ja eelarve täitmine nende seaduspärasuse ja otstarbekuse seisundilt. Kontrollile alluvad kõik riigi käsustuses olevad rahasummad ja riigivarad. Erandi moodustavad sõjaväe alalt maakuulamise krediidid ja poliitilise politsei teatud krediidid ning esindamiseks ja informatsiooni nõutamiseks tarvitatud kulutused.

Formaalselt alluvad Riigikontrollile kõik riigiasutised ja ettevõtted. Ka omavalitsuste asutised ja erasutised võivad alluda Riigikontrollile, kuid ainult nende ülesannete ulatuses, kus vastavad asutised toimivad operatsioone riigi rahadega. Eraettevõtted alluvad Riigikontrolli järelvalvele ainult sel juhul, kui vastava ettevõtte aktsiate enamus on riigi valduses. Kontrolli teostamine on viimastes seadustes ette nähtud aga veidi

erinevatele alustele¹.

§ 6. Kontrolli teostamise viisid.

Kontrolli teostamine võib olla rajatud mitmesugustele põhimõtetele. Üldiselt tuntakse siin kahte inspeksiooni ja revisjoni printsiipe.

Inspeksiooni printsiip avaldub selles, et ametnikud teostavad kontrolli enne kulutuste täitmist, selgitades kas kavatsetava kulukohustuse võtmine vastab kehtivatele seadustele ja määrustele.

Revisjoni printsiip avaldub selles, et kontrolli teostavad ametnikud tagantjärele s.o. pärast kulutuste sooritamist uurivad, kas tehtud kulud vastavad sisuliselt seadusele või mitte.

Kui revisjoni printsiibil toimunud kontrolli teostajad algatavad ühtlasi ka süüdlaste vastutusele võttu, siis kõneldatakse tavaliselt veel jurisdiktsioonilisele printsiibile rajatud kontrollmenetlust.

Vastavalt neile printsiipidele on tavaliselt korraldatud ka kontrolli teostamise viisid. Meil kehtivas õiguses eristatakse siin eel-, faktilist ja järelkontrolli.

1.vt.RKS §§ 4 ja 5.

1. E e l k o n t r o l l .

Eelkontroll, mis on puhtkujuliselt rajatud inspektsiooni printsiibile, seisab selles, et kontrollitakse: kas halduse poolt kavatsetav toiming vastab kehtiva õiguse normistikele, eriti nende seaduste suhtes, mis määravad kindlaks vastava haldus~~as~~utise pädevuse. Teiseks, ühtlasi selgitatakse samal ajal, kas kavatsetav toiming ei ole kuidagi kahjulik riigile, olgugi, et ta on õiguspärane. Sellest omakorda aga nähtub, et eelkontrolli teostamisel lähtutakse mitte ainult õiguspärasuse, vaid ka otstarbekohasuse põhimõttest. Nii ühel kui teisel juhul kontrolli teostamine võib toimuda kas Riigikontrollile saadetavate dokumentaalsete andmete järgi või toimingutest vahetult osavõtmise teel.

Kui kontrolli teostamisel selgub esiteks, et kavatsus või toiming ei ole seaduse - või eelarvepärane või, teiseks, et kavatsus või toiming ei ole riigile majanduslikult kasulik või ei vasta riigi majanduslikudele huvidele - siis Riigikontroll võib oma asutiste ja esindajate kaudu eelkontrollile alluvas asjas

avaldata protesti¹. Protest avaldatakse kirjalikult jamotiveeritult. Esitamine peab toimuma kahe päeva jooksul arvates eelkontrollile alluva kavatsuse arutamisest vastavates nõukogudes või komisjonides.

Protest lisatakse asutise või ettevõtte poolt vastavale aktile või protokollile².

Eelpool käsitletud protestikord ei tule aga rakendamisele selliste toimingute puhul, mis tehnilistel põhjustel ei kannata viivitamist. Tähendatud toimingud määrab kindlaks Riigikontrolör, enne kuulates ära Teedeministri arvamuse³.

Kui asutis või ettevõtte, kelle kavatsuse või toimingu vastu on protesti avaldatud, ei pea seda protesti õigeks ega põhjendatuks, siis on tal õigus pöörduda Riigikontrolli vastava osakonna juhataja poole ja paluda protesti äramuutmist - ainult sel juhul, kui protesti avaldajaks oli Riigikontrolli osakonna juhatajale - peakontrolörile alluv ametnik. Kuigi peakontrolör jätab palve rahuldamata, ei sulge see veel absoluutselt välja

---

1.vt.Eelkontrolli teostamise määrus(EKTm) § 8.

2.vt.EKTm § 9, esimene lõige

3.vt.EKTm § 9, teine lõige

võimalust kavatsetava toimingu sooritamiseks, sest asjaomane minister võib siiski vastava kavatsuse või toimingu määrata teostamisele. Igaljuhul tuleb sellisest sammust aga teatada Riigikontrolörile¹.

Eelkontrollile alluvad kõigepealt kõik tagasimaksud riigitulude arvelt ja vastavaist krediitidest, kui tagasimaksusumma on üle 500 krooni. Sellest on tehtud siiski teatud erandid. Nii ei kuulu eelkontrolli alla, vaatamata summa suurusele - tagasimaksud kohtuotsuste põhjal ega omavalitsuste heaks vastavais maksuseadustes ettenähtud väljamaksmised ja ülekandmised riigituludest².

Eelkontrollile alluvad ka kõik kavatsused ja toimingud, kui nende objekti rahaline väärtus on vähemalt 2000 krooni. Sellised kavatsused või toimingud võivad olla: varade tasulise omandamise, nende kasutamisele võtmise, riigivarade võõrandamise ja kasutamisele andmise ning tööde ja vedude teostamise kohta. Eelkontrollile alluvad ka pakkumiste tingimuste kavad, kui kavatsust või toimingut teostatakse enam-, vähem- või valikpakkumiste

---

1.vt.RKTm § 10.

2.vt.RKTm § 2 p.i.

kaudu, metsamüükide teostamisel aga ainult üldine pakkumiste kava ja selles tehtavad muudatused¹.

Kõige olulisema osa eelkontrolli alluvaist asjadest moodustavad aga enam-, vähem- või valikpakkumised, ehituste, tööde ning varade ülevaatused, seisukorra kindlaksmääramised, vajaduse aktide koostamised, proovide võtmised, katsetamised, hindamised, vastuvõtmised, kõlbmatuks tunnustamised, lammutamised ja hävitamised, kui nende toimingute objekti rahaline väärtus on vähemalt 2000 kr., pakkumise teel teostatavad metsamüügid, samuti ka metsamaterjalide üleandmised ostjaile aga ainult siis, kui nimetatud toimingute väärtus on vähemalt 5000 krooni².

Kavatsuste ja toimingute muutmiskavad alluvad eelkontrollile lisatoimingute rahalisest väärtusest olenemata³,

---

1.vt.RKTm § 2 p.2.

2.vt.RKTm § 2 p.3.

3.vt.RKS § 39.

2. F a k t i l i n e k o n t r o l l.

Faktiline kontroll toimub revisjoniprintsiibil.

Vastavalt sellele toimetatakse sel puhul varade ja arvepidamise seisukorra ja juba sooritatud majanduslike toimingute üle kohapealset kontrolli¹. Kontrolli teostamise sihiks on siingi niihästi õiguspärasuse kui ka otstarbekohasuse selgitamine. Faktilise kontrolli alal revideerivad ametnikud võivad teotseda vaid erivolituste alusel, mis on väljaantud Riigikontrolöri poolt ja varustatud Riigikontrolli pitsatiga. Osakonna revisjonile kuuluvate asutiste ja ettevõtete revideerimiseks võivad anda volitusi ka osakonna peakontrolörid². Revideerima minnes tuleb kontrolli teostajal sellest teatada asutise juhatajale või tema asetäitjale. Tööde kontrolli teostamisele asudes teatatakse sellest ainult kohapeal olevale tööde juhatajale või järelvaatajale³. Ühtlasi on vajalik, et revideerimise juures viibiks kohapealne revideeritava ala eest vahenditult vastutav isik või tema asetäitja.

1.vt.RKS § 43.

2.vt.Riigikntr.osakondadevõikondade kohta antud määrus § 9.

3.vt.RKS § 45.

Revideerimisel on võimalik kinni pitseerida revideeritavaid esemeid ja ruume ning hoiukohti, kuhu on mahutatud revideeritavaid asju. Sel puhul tuleb koostada motiveeritud loendusakt kõigi pitseeritud asjade kohta ja sellest kohe teatada revideeritava asutise juhatajale või tema asetäitjale¹.

Kogu revideerimise üldkäigu kohta koostatakse sellekohane akt, millele kirjutab peale revideerijate alla ka revideeritava asutise juhataja või tema asemik. Kui asutise esindaja ei nõustu revideerinud ametniku poolt koostatud akti sisuga, siis märgib ta samale aktile oma mittenõustumise põhjused². Kui revideerimiskäigul ei ilmne vigu või puudusi, siis võidakse akti koostamis^t ära jätta, tehes ainult märkused vastavaile dokumentidele või raamatuisse.

3. J ä r e l k o n t r o l l .

Järeldkontroll seisab riigiasutiste majandusliku tegevuse ja nende rahalise ja materjaalse vara liikumise

---

1.vt.RKS § 46.

2.vt.RKS § 47.

ja seisu kontrollimiseks aruannete ja nende lisade revideerimise teel¹. Kui revideerimisel avastatakse vigu ja puudusi siis teatatakse sellest revideeritavale asutisele. Teatud juhtudel on aga Riigikontrollile jäetud õigus ise parandada mõningaid vigu. See on võimalik sel juhul, kui aruandes esinevad ainult vormivead või kui vigade ja arvustuste ekslikkus ei ületa igal üksikul juhul 5 krooni. Riigikontrollilt saadud märkuste puhul revideeritav asutis või ettevõt~~te~~e on kohustatud omapoolsetl selgitama märkustes tähendatud puudusi tingivaid asjaolusid ning ühtlasi on kohustatud tegema ka korraldusi puuduste kõrvaldamiseks. Kui summad elid aga üldse puudulikult tõendatud, siis sel puhul vastavad asutised on kohustatud nõutama lisatõendeid aruandeis näidatud summade õigsuse kohta. Peale tõenduste võidakse asjaomastelt isikutelt nõuda ka seletusi revisjonimärkustes puudutatud asjaolude kohta. Kui antud seletus ei ole küllaldane või kui asjaosaline ei vaidle üldse revisjonimärkuste ekslikkuse vastu, siis vastava

---

1.vt.RKS § 49.

asutise juhataja on kohustatud tegema korralduse tasumisele kuuluvate summade kinnipidamiseks ebaõigeid väljamakse toimetanud või ebaõigelt tasusid saanud isikute saadaolevatest tasudest. Kõik eelpool loetletud toimingud peavad olema sooritatud ja nende tulemusest Riigikontrollile teatatud hiljemalt kahe kuu jooksul, arvates Riigikontrolli revisjonimärkuste saamise ajast¹.

Riigikontrollnõukogus tehtud lõplikest otsustest revideeritud aruannete kohta teatatakse vastavale asutisele. Ühtlasi märgitakse ära samas teates ka need summad, mis on jäetud kinnitamata. Viimaste ulatuses Riigikontrollnõukogul on õigus määrata juurde ja tagasimakse. Nii juurde kui ka tagasimakse võidakse määrata ainult seaduses kindlalt piiritletud isikutele. Tagasimaksudena võidakse sisse nõuda riigiteenijaile ebaõigesti antud tasud, toetused ja varustus. Tagasimaksukohuslaseks on seljuhul tasu, toetuse või varustuse saaja. Samuti pensionäridele ebaõigesti antud pension või toetus ja erakoolide õppejõududele riigisummadest ebaõigesti antud tasud nõutakse sisse nende saajatelt.

---

1. vt. RKS § 52.

Teatud juhtudel on aga vastutus veel kaugemale viidud ja riigile tekitatud kahjude eest on tehtud vastutavaks need ametisikud, kelle tegevusest oli tingitud kahjude tekkimine¹.

Kasusaaja jääb aga igal juhul ka siin kaasvastutajaks. Juurde ja tagasimaksude sissenõudmist korraldav asutis võib sel puhul pöörduda nõudmisega kas vastava ametniku või siis kasusaaja või koguni nende mõlema poole².

Juurde ja tagasimakse võidakse määrata ka neile isikuile, kes selle määramise ajal enam riigiteenistuses ei ole. Sellega on välditud võimalus, mis muidu võiks sageli meelitada kuritarvitustele. Kui ühes ning samas asjas on juurde ja tagasimakse määratud mitmele isikule, siis vastutataavad nad omavahel solidaarselt s.o. et riik võib nõuda igähe käest kas terve summa tasumist või siis jaotatult igähe käest vastavalt tema osale. Sel juhul kui maks nõutakse sisse ainult ühelt isikult, siis jääb sellel õigus nõuda teiste soli-

---

1.vt.RKS § 59.

2.vt.RKS § 60.

daarsete vastutajate käest nende osade tasumist.

Erandina tuleb siinkohal veel mainida, et Riigikontrollnõukogu ei määra juurde ega tagasimakse neis asjus, kus on tegemist süüteoga, mis allub kriminaalkohtule. Samuti ei määrata juurde ega tagasimakse kui Riigikontroll on hinnanud riigiasutiste majanduslikku tegevust majandusliku otstarbekuse seisukohalt¹.

1.vt.RKS § 64.